

قدردانی از غرفه‌داران نمایشگاه

دستاوردهای فناوریانه علوم اسلامی و انسانی دیجیتال

اشاره

به دنبال نمایشگاه دستاوردهای فناوریانه علوم اسلامی و انسانی دیجیتال، آیین قدردانی و سپاس از شرکت‌کنندگان این نمایشگاه برگزار شد. این مراسم، با حضور رئیس مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدحسین بهرامی، معاون پژوهش مرکز نور حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی‌اکبر راشدی‌نیا و نیز معاون بازرگانی و خدمات فرهنگی نور آقای محمد قربانی برگزار گردید. مسئولان و دست‌اندرکاران همایش، به ایراد سخن پرداختند و از حاضران در جلسه تشکر و قدردانی نمودند. همچنین، غرفه‌داران محترم نیز نکات مفیدی را درباره نمایشگاه و نیز برداشتن گام‌های بعدی مطرح کردند و در انتها، از همه شرکت‌کننده در نمایشگاه سپاسگزاری شد و لوح یادبودی به تمامی این عزیزان اهدا گردید.

در نوشتار حاضر، خلاصه‌ای از این مراسم را تقدیم نگاه شما خوانندگان عزیز می‌نماییم.

شرکت‌کنندگان و غرفه‌داران نمایشگاه دستاوردهای فناوریانه، عبارت بودند از:

دفتر معاونت تهران مرکز نور به نمایندگی دکتر رضا آسیابانی (ارائه‌کننده نرم‌افزار پژوهیار و پاکنویس)، پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مؤسسه هوش مصنوعی و تمدن همتا، شرکت صدای بهار، صندوق دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، پژوهشگاه فضای مجازی، مرکز ملی نوآوری و خلاقیت اشراق، شرکت هم‌آوا، مؤسسه رسانه‌گستر بنیسی، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران، شتاب‌دهنده پژوهشی پیدا (از مشهد)، شرکت اسلام تربیون، شرکت همراه فدک، شرکت داده‌پژوهان نور (از پارک علم و فناوری)، شرکت نسیم شاخص اطلاعات نور، آزمایشگاه هوش مصنوعی نور.

نقشی که این جمع در مرکز ایفا کرد، جهت‌دهی، همسوسازی، تعریف استاندارد، فرهنگ‌سازی و آشناسازی بود و اتفاقات خوب و مبارکی رخ داد؛ از جمله: مرکز آموزش نور، همایش‌هایی که در آنها مرحوم آیت‌الله مصباح، آیت‌الله جوادی (حفظه‌الله) و دیگر بزرگان سخنرانی کردند. همچنین، سمینارها و همایش‌های مشابه همایش امروز که ره‌آوردهای خوبی مانند مقالات و گفت‌وگوهای مفید داشتند. بعضی از آنها هنوز هم تازگی، جذابیت

و طراوت خاص خود را دارد. در واقع، جای شگفتی است که در آن تاریخ، چه سطح خوبی از موضوعات مطرح شده بود.

یکی دیگر هم نمایشگاه‌هایی بود که در آن دوره برگزار می‌شد و به نظرم نقش مهمی داشت. تقریباً اغلب طلبه‌ها یادشان هست که در نمایشگاه واقع در مجتمع امام خمینی جنب گلزار شهدا، غرفه‌های بسیاری وجود داشت. سیل جمعیت می‌آمدند و می‌رفتند و با نرم‌افزارها و کارهای دیجیتال آشنا می‌شدند. امروزه همه اینها در رشد فناوری و علوم اسلامی دیجیتال، نقش ایفا کردند و در تراز خیلی خوبی قرار دارند.

اکنون با وضعیتی که هوش مصنوعی به وجود آورده و شرایطی که در آن قرار داریم، گویا آن دوره یک بار دیگر دارد تکرار می‌شود و نیاز به: آموزش، فرهنگ‌سازی، هماهنگ‌سازی، همراهی و هم‌افزایی، دوباره شکل می‌گیرد و باید یک بار دیگر، آن تجربه جهادی و وسیع را تکرار کنیم.

با همین نیت، ما در مرکز به‌عنوان اولین تجربه، این همایش و نمایشگاه را شکل دادیم و الحمدلله، آنچه در همایش اتفاق افتاد و آنچه در نمایشگاه رقم خورد، همگی فراتر از تصور ما بود؛ یعنی این ظرفیت را نشان داد که استقبال از حوزه هوش مصنوعی و علوم اسلامی دیجیتال، چه به لحاظ غرفه و محصولات که باید عرضه شوند و چه به

دکتر محمدحسین بهرامی:

دستاوردهای پیشین

«فضایی که امروز در حوزه دیجیتال علوم اسلامی وجود دارد، در گروِ همت‌ها و تلاش‌های همه عزیزان و بزرگوارانی است که در دوره‌های گذشته در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی حضور داشته‌اند. اگر آن دوره‌ها نبود، چه بسا امروز مفهوم دیگری از دیجیتال علوم اسلامی در ذهنمان وجود داشت؛ اما بحمدالله، اکنون فرهنگی شکل گرفته که کاربران و محققان خیالشان از جامعیت، دقت و اتقان نرم‌افزارهای نور راحت است.

دکتر بهرامی:

فضایی که امروز در حوزه دیجیتال علوم اسلامی

وجود دارد، در گروِ همت‌ها و تلاش‌های همه

عزیزان و بزرگوارانی است که در دوره‌های

گذشته در مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم

اسلامی حضور داشته‌اند. اگر آن دوره‌ها نبود،

چه بسا امروز مفهوم دیگری از دیجیتال علوم

اسلامی در ذهنمان وجود داشت؛ اما بحمدالله،

اکنون فرهنگی شکل گرفته که کاربران و

محققان خیالشان از جامعیت، دقت و اتقان

نرم‌افزارهای نور راحت است

دکتر بهرامی:

ما در مرکز به عنوان اولین تجربه، این همایش و نمایشگاه را شکل دادیم و الحمدلله، آنچه در همایش اتفاق افتاد و آنچه در نمایشگاه رقم خورد، همگی فراتر از تصور ما بود؛ یعنی این ظرفیت را نشان داد که استقبال از حوزه هوش مصنوعی و علوم اسلامی دیجیتال، چه به لحاظ غرفه و محصولاتی که باید عرضه شوند و چه به لحاظ مشتاقانی که دنبال دیدن این فضا هستند، خیلی بیشتر از تصور ما بود و این امر، می تواند اتفاقات بعدی را خیلی گسترده تر و مؤثرتر رقم بزند

به نظرم با هدف ما هماهنگ بود.

نسبت به نمایشگاه های دوره های قبل، یک مزیتی هم داشت؛ اینکه استقبال خوبی از نمایشگاه شد و معمولاً سرپا بودیم. نکته دیگر اینکه درصد بازدیدکنندگان تخصصی نسبت به نمایشگاه های عمومی، بیشتر بود.

به نظرم، خوب است که این روند، سالانه تکرار شود؛ هم تخصصی باشد و هم به نوعی از مراکز دیگر دعوت های خصوصی صورت بگیرد. خیلی جاهای دیگر هم می توانستند ببینند؛ مانند جمکران و حرم مطهر. شاید به جهت ظرفیت محدود و کوچک نمایشگاه، دعوت ها هم محدود بوده است. در مجموع، فضای خوبی بود و امیدوارم برای همه دوستان، برای ما و مرکز نور، اتفاق خوبی رقم بخورد و با هم بتوانیم نتایج خوبی بگیریم.»

مهندس احمد ربیعی زاده:

حضور چشمگیر

«تشکر می کنم از همه عزیزانی که اولاً دعوت ما را اجابت کردند و با محصولات جدیدشان در این نمایشگاه شرکت نمودند و باعث رونق این رویداد شدند و مایه رونق و خوشحالی فعالان علوم اسلامی دیجیتال را فراهم ساختند. بحمدالله،

لحاظ مشتاقانی که دنبال دیدن این فضا هستند، خیلی بیشتر از تصور ما بود و این امر، می تواند اتفاقات بعدی را خیلی گسترده تر و مؤثرتر رقم بزند.

همه غرفه داران و بزرگوارانی که هم اینک در خدمتشان هستیم، در شکل گیری موفق این رویداد، سهم بسزایی داشتند؛ به خصوص با توجه به اینکه پس از مدت ها، اولین بار بود که در مرکز نمایشگاهی برگزار می شد. البته نقایص و کاستی هایی هم هست که برای اقدامات بعدی، عبرت آموز خواهد بود. خدا را بابت این موضوع، شاکریم.»

غرفه دار:

مرجعیت مرکز نور

«تشکر می کنم از جناب عالی و دست اندرکاران نمایشگاه که به نظر من، آبروی حوزه علمیه است. بعد از مدت ها، مرکز نور دوباره مرجعیت خودش را نشان داد. اگر قرار است این مرجعیت باقی بماند، باید یک کار دیگر هم انجام بدهد؛ هم افزایی بین دوستانی که در این موضوع کار می کنند. واقعاً مرکز نور توانایی این را دارد که در امر آموزش و امور دیگر، این تعامل و هم افزایی را شکل دهد. اگر ان شاء الله توانایی هایمان را کنار هم بگذاریم و کار تکراری نکنیم، این هدف حاصل می شود. متأسفانه، در کشور کارهای تکراری بسیاری انجام می دهیم و سرمایه ها هدر می رود. باید از توان یکدیگر استفاده کنیم و قدم های بزرگی برداریم و در مقابل تمدن غرب بایستیم.»

مزایای نمایشگاه

«تشکر می کنم بابت فضایی که برای نمایشگاه فراهم کردید. شاید بشود گفت نزدیک به بیست نمایشگاه مختلف، چه در قم و چه در تهران، از این نمایشگاه الهام گرفته اند. من خودم علاقه شخصی ام این بود که بتوانم در فضای دینی، زحمات و کارهایی را که انجام داده ایم، ارائه بدهم و به ثمر برسانم. برگزاری این نمایشگاه،

غرفه دار:

ظرفیت هم‌افزایی در مرکز نور
«اولاً تشکر می‌کنم؛ واقعاً حرکت خیلی خوبی بود. فقط دو نکته در ذهنم هست که خدمتتان عرض می‌کنم:

نکته اول اینکه شیوه اطلاع‌رسانی نمایشگاه، باید بهتر از این می‌بود. اگر اطلاع‌رسانی نمایشگاه به شکل بهتری انجام می‌شد، خیلی خوب بود. من خودم تقریباً دو روز قبل از شروع نمایشگاه، متوجه شدم. یکی از دوستان مشهدی که خودش در رأس این کارهاست، برگزاری نمایشگاه همایش را به اطلاع بنده رساند و ما هم خیلی باعجله خودمان را رساندیم.

نکته دوم اینکه غرفه‌ها تخصصی بودند و بحمدالله ارتباط خوبی گرفتیم. وقتی غرفه‌های خود مرکز نور و محصولات آنها را از نزدیک دیدیم، به ذهنمان رسید که کلی ظرفیت‌های ارزش‌آفرین وجود دارد و می‌توانستیم در همان بستر محصولات نور اتفاقات خوبی رقم بزنیم؛ یعنی با خود مرکز نور تعامل بهتری داشته باشیم. اگر این ظرفیت و هم‌افزایی با خود مجموعه فعال شود، خیلی عالی می‌شود؛ نه اینکه بخواهیم کار کسی را تکرار کنیم؛ کار ما، متفاوت است؛ ولی می‌توان از ظرفیت هم‌افزایی که در مرکز نور وجود دارد، استفاده کرد. به نظرم این کار، در

حضور عزیزان فراتر از انتظارمان بود و دیدیم چه عطش خوبی وجود دارد. از طرفی، خود مجموعه‌ها با جدیدترین محصولات آشنا شدند و اطلاعاتشان به یکدیگر کامل‌تر شد. از طرف دیگر، مخاطبان بیرونی را دیدیم که واقعاً دوست داشتند ببینند و حضور داشته باشند. برخی مجموعه‌ها هم بودند که ناراحت بودند؛ چون فرصت نکرده بودند آمادگی لازم را برای حضور در نمایشگاه ایجاد کنند؛ چه از استان قم و چه از استان‌های دیگر. البته این تجربه اول ماست و به امید خدا بتوانیم هم از نظر کمی و هم از نظر کیفی، در سطحی وسیع‌تر و بالاتر در خدمت دوستان باشیم.»

غرفه دار:

خوب است که این روند، سالانه تکرار شود؛ هم تخصصی باشد و هم به‌نوعی از مراکز دیگر دعوت‌های خصوصی صورت بگیرد. خیلی جاهای دیگر هم می‌توانستند ببینند؛ مانند جمکران و حرم مطهر. شاید به جهت ظرفیت محدود و کوچک نمایشگاه، دعوت‌ها هم محدود بوده است. در مجموع، فضای خوبی بود و امیدوارم برای همه دوستان، برای ما و مرکز نور، اتفاق خوبی رقم بخورد و با هم بتوانیم نتایج خوبی بگیریم

دکتر بهرامی:

وقتی غرفه‌های خود مرکز نور و محصولات آنها را از نزدیک دیدیم، به ذهنمان رسید که کلی ظرفیت‌های ارزش آفرین وجود دارد و می‌توانستیم در همان بستر محصولات نور اتفاقات خوبی رقم بزنیم؛ یعنی با خود مرکز نور تعامل بهتری داشته باشیم. اگر این ظرفیت و هم‌افزایی با خود مجموعه فعال شود، خیلی عالی می‌شود؛ نه اینکه بخواهیم کار کسی را تکرار کنیم؛ کار ما، متفاوت است؛ ولی می‌توان از ظرفیت هم‌افزایی که در مرکز نور وجود دارد، استفاده کرد. به نظر من این کار، در بستر خودش اتفاقات خیلی خوبی را رقم خواهد زد

غرفه‌دار:

توجه به عرصه‌های تجاری

«تبلیغات، چیز مهمی است که باید انجام شود؛ چون مراکزی مثل شرکت ما، جامعه کاربرانشان عموم مردم هستند و صرفاً نخبگان نیستند. اگر بازتر شود و همه ببینند، به نظر من نمایشگاه جذاب‌تر و شلوغ‌تر می‌شود. از طرف دیگر، اگر شرکت‌هایی مثل ما بخواهند ببینند، شاید کمی ما را دربرنگیرد؛ واقعاً شاید لازم باشد عنوان را کمی عام‌تر کنیم تا مراکز بیشتری دخیل شوند و عموم مردم هم بتوانند ارتباط بیشتری بگیرند.

یک کار قشنگی که الان در خیلی از رویدادهاست، این است که بحث‌های تجاری را به رویدادها وارد کرده‌اند؛ ممکن است دو مرکز که می‌خواهند با هم ارتباط داشته باشند، همین‌جا یکدیگر را پیدا کنند، دور هم بنشینند و به توافق برسند.»

دکتر محمدحسین بهرامی:

توسعه نمایشگاه در آینده

«در حوزه عام‌تر شدن موضوع، به نظر می‌رسد در حوزه علوم اسلامی دیجیتال یا علوم اسلامی فناورانه به مفهوم عام‌ترش، جای چنین کاری خالی است. طیفی که الان بازدیدکننده‌اند، راضی بودند. بازدیدکننده‌ها حس می‌کردند در

بستر خودش اتفاقات خیلی خوبی را رقم خواهد زد.»

دکتر محمدحسین بهرامی:

بنای همکاری داریم

«این موضوع را از طریق آقای مهندس ربیعی‌زاده پیگیری نمایید. ما اخیراً این دست تعاملات را شروع کرده‌ایم و داریم انجام می‌دهیم و بنای ما بر همراهی و کمک به این اتفاق است؛ به‌خصوص در واگذاری دیتا یا دریافت API از محصولات مرکز و از این قبیل. یک جاهایی احساس می‌شود مرجعیت کار، بدون ارزش‌افزوده کافی، ممکن است به هم بخورد؛ یعنی بعضی ملاحظات وجود دارد که خودتان می‌توانید درک کنید. یکی از مدیران مؤسسات که امروز هم تشریف داشتند، گفتند: «دوستان ما می‌گویند شما همکاری نمی‌کنید؛ با بچه‌های ما همکاری کنید.» گفتیم: «ما همه دارایی‌مان یک نورلایب با کتاب‌هایش است؛ مؤسسه شما می‌گوید این نورلایب را با کتاب‌هایش رایگان به ما بدهید، تا چیزی به آن اضافه کنیم؛» یعنی باعث سردرگمی کاربر هم می‌شود؛ اما یک وقت است که مثلاً این فضا را در قالب API service ارائه کنیم یا قرارداد کاری منعقد نماییم. اگر این طور باشد، بنای ما بر همراهی است؛ به شرط اینکه مشکل مالکیت معنوی نداشته باشیم و یا چیزی نباشد که به مسیر طبیعی کار ضربه بزند.

آقای مهندس ربیعی‌زاده دارند یک کار بزرگی را با شرکت پارت انجام می‌دهند؛ یک حجم وسیعی از دیتاها به مشارکت گذاشته می‌شود. همان‌طور که می‌دانید، تقریباً بهترین مدل زبانی فارسی (فانتوم) را شرکت پارت دارد؛ چون زیرساخت‌ها و دیتاهای خیلی خوبی دارند. بر اساس مشارکت سه‌جانبه مرکز نور، وزارت ارتباطات و شرکت پارت، امیدواریم اتفاقات خوبی به‌زودی رقم بخورد.»

امیدوارم به آن نقطه برسیم که این نمایشگاه تخصصی در سطح کشور و حتی در گستره بین‌المللی برگزار شود؛ مثل نمایشگاه‌های تخصصی که در حوزه صنعت برگزار می‌شود. ما نمایشگاه کاشی و سرامیک داریم، ولی نمایشگاه علوم اسلامی و انسانی دیجیتال نداریم. ان شاء الله بتوانیم به آن نقطه برسیم که سال به سال بهتر شویم و شرکت‌کنندگان سراسری با مرکزیت شهر قم در نمایشگاه حضور داشته باشند.

هر نمایشگاهی که می‌خواهیم به صورت ملی برگزار کنیم، معمولاً در تهران است و یا مثلاً در حوزه صنعت، شهر یزد یا اصفهان میزبان برگزاری این نوع نمایشگاه‌هاست؛ امیدوارم شهر قم به عنوان قطب نمایشگاه‌های مرتبط با علوم اسلامی و انسانی، به‌ویژه در حوزه دیجیتال و هوش مصنوعی، جایگاه خودش را پیدا کند.

نکته دیگر اینکه هرکاری برای اولین بار شروع می‌شود، نقاط ضعف بسیاری دارد؛ ولی خوشبختانه در این نمایشگاه، اگرچه طبق نظر بعضی دوستان اطلاع‌رسانی و تبلیغات خوبی برای آن نشده بود،

نمایشگاهی هستند که مورد علاقه‌شان است؛ زیرا وقتی مثلاً به نمایشگاه الکامپ قم می‌رفتند، راضی بیرون نمی‌آمدند؛ برای اینکه حس می‌کردند آنجا صرفاً نوعی دیتاستر و یا سخت‌افزار عرضه می‌شود.

مباحث بازی‌های رایانه‌ای هم از آن حیث که به جنبه‌های اسلامی و پژوهشی پرداخته می‌شود، دغدغه طلبه‌هایی است که می‌آیند بازدید می‌کنند و می‌تواند مورد توجه باشد. حوزه عمومی، به نظرم همین‌هاست؛ جاهایی که شاید متکفل‌هایی داشته باشد و موضوع را دنبال کنند؛ اما مباحث تخصصی علوم اسلامی و اینکه چگونه این مباحث اسلامی و دینی را به فضای دیجیتال بیاوریم، باید متولی داشته باشد و مراکز مرتبط به میدان بیایند. ما باید این دست نمایشگاه‌ها را با همین ماهیت، توسعه دهیم.»

غرفه‌دار:

نمایشگاه ملی با محوریت شهر قم

«من هم به نوبه خودم از شما دوستان و از همه کسانی که مقدمات برگزاری این نمایشگاه را فراهم کردند، تشکر می‌کنم. ما در نمایشگاه‌های متعددی شرکت می‌نماییم؛ ولی احساس می‌کنیم جایگاه ما در نمایشگاه‌های دیگر، خیلی مشخص نیست و اصلاً شاید جنس کارمان به آن نمایشگاه‌ها نخورد. اینکه یک نمایشگاه تخصصی در این حوزه برگزار شود و همه بازدیدکنندگان، دوستان و علاقه‌مندانی باشند که می‌خواهند به صورت هدفمند در نمایشگاه شرکت کنند، می‌تواند رویداد خیلی خوبی باشد.

غرفه دار:

هر نمایشگاهی که می‌خواهیم به صورت ملی برگزار کنیم، معمولاً در تهران است و یا مثلاً در حوزه صنعت، شهر یزد یا اصفهان میزبان برگزاری این نوع نمایشگاه‌هاست؛ امیدوارم شهر قم به عنوان قطب نمایشگاه‌های مرتبط با علوم اسلامی و انسانی، به ویژه در حوزه دیجیتال و هوش مصنوعی، جایگاه خودش را پیدا کند

دین و فناوری، فرهنگ و فناوری و یا بحث‌های علوم انسانی و فناوری ارتباط داشته باشند.

باید این نوع مراکز و مؤسسات را بشناسیم و با همه آنها وارد مذاکره شویم و شبکه بزرگی ایجاد کنیم و به یاری خدا، نمایشگاه خیلی وسیع‌تری را تدارک بینیم و با یکدیگر هم‌افزایی کنیم. بحمدالله، چنین قابلیت، وجود دارد. آقای دکتر سعیدرضا عاملی وقتی از نمایشگاه بازدید کرد، گفت: «باید ما بیاییم اینها را بینیم. باید صداوسیما می‌آمد اینها را گزارش می‌کرد، تا ببینند در قم چه اتفاقاتی افتاده است!»

به هر حال، خوب است که تعداد شرکت‌کنندگان افزایش یابد تا به یک رویداد منطقه‌ای، ملی و حتی بین‌المللی تبدیل شود. بنده به نوبه خودم، از یکایک دوستانی که زحمت کشیدند و در این رویداد شرکت کردند، تشکر می‌کنم.

در پایان این مراسم، به تمامی صاحبان غرفه و شرکت‌کنندگان محترم، لوح قدرانی و تندیس نمایشگاه همایش ملی علوم اسلامی و انسانی دیجیتال اهدا شد. ■

اما حجم بازدیدکنندگان قابل قبول بودند و می‌شود گفت نسبتاً فراتر از حد انتظار ما بود. واقعاً جا دارد که خدمت شما و همکارانتان در مرکز نور، خداقوت و خسته‌نباشید عرض کنیم.»

دکتر علی اکبر راشدی‌نیا:

از همایش ملی تا بین‌المللی

«بیش از هفت ماه است که فکر می‌کردیم برگزاری چنین نمایشگاهی، امری لازم است و تحقق چنین رویدادی، ضروری به نظر می‌رسد؛ زیرا در حوزه علوم اسلامی و انسانی دیجیتال، زحمات فراوانی کشیده شده و بخش قابل توجهی از آن، دیده نشده است؛ حتی کسانی که خودشان در این حوزه فعال هستند، محصولات مشابه کار خودشان را ندیده‌اند.

برای اینکه بتوانیم این رویداد را استمرار دهیم، به چند نکته باید توجه داشت:

اولاً، مرکز نور باید برای این رویداد بزرگ، یک برنامه کلان ترتیب بدهد؛ ان شاءالله این اتفاق بیفتد و به زودی شاهد یک رویداد خیلی بزرگ‌تر باشیم.

ثانیاً، کسانی که شرکت‌کننده هستند، جایگاه مهمی دارند. نگاه ما به این نمایشگاه، یک نگاه تخصصی است و دوستان شرکت‌کننده باید زحمات خودشان و کارهایی را که انجام داده‌اند، مطابق مستنداتی که دارند، ارائه نمایند و محصول خود را معرفی کنند و یا با برگزاری کارگاه‌های جانبی، دایره این فعالیت را گسترش دهند.

تصور ما این است که سه یا چهار برابر تعدادی که در این نمایشگاه شرکت داشتند، مجموعه فعال و مرتبط با این حوزه‌ها - حتی در قم - وجود دارد که هنوز وارد میدان نشده‌اند. بنابراین، اگر بخواهیم این رویداد به یک رویداد ملی تبدیل شود، خیلی با آن هدف فاصله داریم و باید همه دوستان کمک کنند و همه مؤسساتی که در حوزه‌های تالاقی بین دین و فناوری فعالیت دارند، شناسایی شوند؛ حتی ممکن است برخی از این شرکت‌ها محصول عمومی داشته باشند؛ اما عقبه کارشان، کارهای تخصصی باشد و با حوزه